

Valtioneuvoston kirjelmä U 84/2022 vp (eurooppalainen medianvapaussäädös)

Perustuslakivaliokunta
3.2.2023

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ

Tavoitteet

- Tukee Euroopan demokratiatoimintasuunnitelman tavoitteita.
- Edistää julkisten ja yksityisten mediayhtiöiden toimintaa nykyistä helpommin EU:n sisämarkkinoilla huomioiden media-alan murroksen ja digisiirtymän.
- Pyritään ratkaisemaan seuraavia sisämarkkinahaasteita:
  - Median vapauden ja moninaisuuden tukeminen
  - Demokraattisen osallistumisen tukeminen
  - Disinformaation torjunta
- Ehdotuksen oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 114 artikla
  - Jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentäminen
- Valtioneuvosto kannattaa asetusehdotuksen tavoitteita ja suhtautuu monilta osin myönteisesti asetusehdotuksen sääntelyyn.

Ehdotuksen sisältö

- Ehdotuksessa säädettäisiin:
  - Mediayhtiöiden toimituksellisesta vapaudesta
  - Toimittajiin kohdistetuista pakkokeinoista
  - Julkisen palvelun mediasta
  - Tiedotusvälineiden omistuksen avoimuudesta
  - Eurooppalaisesta mediapalvelujen lautakunnasta ja kansallisten viranomaisten yhteistyöstä
  - Mediasisältöjen asemasta erittäin suurilla verkkoalustoilla
  - Audiovisuaalisen mediapalvelun käytön mahdollistavista laitteista ja käyttöliittymistä
  - Mediamarkkinoiden keskittymisen arvioinnista
  - Yleisönmittauksesta
  - Valtion mainonnan avoimuudesta ja puolueettomuudesta

Sananvapaus (PL 12 §)

- Asetuksella pyritään edistämään riippumattomien mediapalvelujen tarjoamista sisämarkkinoilla
- Asetuksessa ei ehdoteta sääntelyä itse mediasisällöistä
- Sananvapauden kannalta asetusehdotus tarkoittaisi lisäsääntelyä mediamarkkinoiden toiminnan kannalta.
- VN on katsonut, että lisäsääntelyä ei lähtökohtaisesti pidetä kannatettavana. Ehdotuksen mukaisen sääntelyn ei kuitenkaan voida varsinaisesti katsoa vaarantavan sananvapauden toteutumista.

Yksityiselämän suoja (PL 10 §)

- Säädöksellä (4 artikla) pyritään parantamaan mediapalvelujen tarjoajien ja muiden henkilöiden, joilla voi olla tietoa toimitukselliseen sisältöön liittyvistä seikoista, yksityiselämän suojaa rajoittamalla julkisen vallan mahdollisuuksia kohdistaa pakkokeinoja heihin.
- Ehdotuksessa säädettäisiin lähdesuojan piiriin kuuluvasta henkilöpiiristä ja toimenpiteistä, joita kyseisiin henkilöihin ei saa kohdistaa. Samalla säädettäisiin ne tilanteet, joissa lähdesuojasta voitaisiin poiketa.
- Tavoite rajata pakkokeinojen käyttöä sinänsä edistää yksityiselämän suojaa. VN on katsonut, että sääntelyä on kuitenkin syytä täsmentää vaatimusten osalta ja selventää kansallisen liikkumavaran laajuuden osalta.
- Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että lähdesuojan korkea taso ei heikkene.

Oikeus työhön ja elinkeinovapaus (PL 18 §)

- 19 artiklassa säädetään tuotteiden ja palvelujen valmistajia sekä tarjoajia koskevista, audiovisuaalisen median tarjonnan mukauttamista koskevista velvoitteista
- VN pitää tarpeellisena selvittää neuvottelujen edetessä ehdotuksen vaikutuksia laitteiden ja käyttöliittymien valmistajille ja kehittäjille sekä tarkentaa arviota ehdotuksen käytännön vaikutuksista.
- 21 artiklan mukaan jäsenmaiden tulisi säätää kansallisissa oikeusjärjestelmissään sellaisten mediamarkkinoilla tapahtuvien muutosten, jotka johtavat markkinoiden keskittymiseen, arvioinnista.
- Valtioneuvosto suhtautuu varauksella mediamarkkinoiden keskittymisen valvontaa koskeviin säädösehdotuksiin. Säädösehdotusten suhdetta Suomen mediamarkkinoiden erityispiirteisiin, kuten mediamarkkinoiden pieneen kokoon, tulee neuvottelujen aikana selventää.

Eduskunnan valtiosääntöinen asema ja Yleisradion hallintoelinten valvonta

- Asetuksen 5 artiklassa ehdotetun sääntelyn myötä:
  - Yleisradion hallintoelinten jäsenten toimikausista ja valintakriteereistä tulisi säätää laissa.
  - Laissa tulisi myös määritellä tehtävien suorittamisen edellytykset, joiden noudattamatta jättäminen voi toimia perusteena irtisanomiselle ennen toimikauden päättymistä.
  - Lisäksi kansallisesti tulisi nimetä yksi tai useampi riippumaton viranomainen tai elin valvomaan edellä mainittujen velvoitteiden noudattamista.
- VN katsoo, että artikla on siinä ehdotetun valvonnan osalta ristiriidassa Yleisradiota koskevan, vakiintuneen parlamentaarisen perinteen sekä eduskunnan aseman kanssa ylimpänä valtiosääntöisenä elimenä. Valtioneuvosto suhtautuu varauksella julkisen palvelun median valvontaa koskeviin säännösehdotuksiin.

Kiitos!

lvm.fi Twitter: @lvmfi

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ